

Aktivnosti u nastavi hrvatskoga jezika kao drugoga i stranoga za početnike

Marinela Aleksovski
Zagreb

U ovome je radu riječ o važnosti motivacije i ulozi nastavnih aktivnosti kao bitnih činitelja motivacije, kako na početnim, tako i na naprednim stupnjevima učenja hrvatskog kao drugoga i stranoga jezika. Pritom se uzima u obzir uloga afektivnih faktora u učenju jezika. Slijedi kratki osvrt na progresiju poučavanja hrvatskoga kao drugog i stranog jezika koja se primjenjuje na početnim stupnjevima učenja. U nastavku su rada predstavljeni opisi pojedinih nastavnih aktivnosti predviđenih za niži i viši početni stupanj učenja hrvatskoga kao drugog i stranog jezika. Oni su raspoređeni tako da slijede već spomenutu progresiju, a za svaku se nastavnu aktivnost navodi i njezina svrha kojom se opravdava uključivanje u nastavni proces. Cilj je rada primjerima pomoći svima koji u svojoj nastavi osjećaju potrebu za spontanom i stvaralačkom uporabom jezika.

0. Uvod

S obzirom na to da je metodika nastave hrvatskoga jezika kao sveučilišni predmet orijentirana pretežito na poučavanje hrvatskoga kao prvoga i materskoga jezika, poučavanje hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika stručno je zapostavljeno. Zbog toga su profesori hrvatskoga jezika i književnosti, osobito oni koji uz hrvatski nisu studirali strani jezik, nedovoljno upućeni u metodiku poučavanja hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika. To je, naravno, velik stručni nedostatak i prepreka kvalitetnomu poučavanju. Iz toga je razloga potrebno zapisati i opisati sva iskustva iz prakse poučavanja hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika te ta iskustva podijeliti s kolegama koji se bave istim ili sličnim poslom i kojima mogu biti korisna.

Ovaj članak iznosi iskustvo u radu sa stranim studentima na Croaticumu (Centar za hrvatski kao drugi i strani jezik) na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu.

Kako je 2006. godine objavljen novi udžbenik hrvatskoga kao drugoga / stranoga jezika *Hrvatski za početnike 1* (Čilaš-Mikulić, Gulešić-Machata, Pasini, Udier) koji na Croaticumu lektori koriste prije svega na nižem početnom stupnju, aktivnosti iskušane u nastavi bit će u članku opisane na način da prate nastavnu progresiju u spomenutom udžbeniku od uvodne do pete cjeline. Time će se olakšati izbor pojedinih aktivnosti za obradu određenoga gradiva. Pritom valja istaknuti da su izabrane aktivnosti provjerene u nastavi u dvjema različitim grupama nižih početnika (zimski semestar 2005/2006. i zimski semestar 2007/2008.) tako da se na različitim grupama (do 14 polaznika u svakoj grupi) provjerila uspješnost odabranih aktivnosti s vremenskim odmakom od dvije godine. Ovaj je članak ograničen na opis svega dvanaest aktivnosti koje su u obje grupe podjednako dobro prihvaćene i čije je provođenje uspješno ostvareno. U zimskom semestru 2007/2008. učenici su u dva navrata imali priliku ocijeniti aktivnosti: jednom u sklopu projekta *leksikon* (o kojem će biti govora nešto kasnije) i drugi put već nakon šestog tjedna nastave (90 nastavnih sati) kada su sve niže opisane aktivnosti realizirane. Pritom se u jednom ispitivanju od učenika tražila opisna ocjena (*Kakve su aktivnosti / igre?*) i pritom su se njihove ocjene kretale od opisa: *dobre do izvrsne, odlične i zanimljive*. Treba naglasiti da niti jedan učenik nije negativno ocijenio aktivnosti. Prilikom drugoga ispitivanja u obliku ankete u kojoj su učenici imali priliku ocijeniti aktivnosti u kojima su sudjelovali skalom od 1–5, niti jedna aktivnost nije ocijenjena najmanjom ocjenom. Svega je jedna aktivnost kojom se utvrđuju brojevi (*Igra na sreću*) dobila prolaznu ocjenu, dok su sve ostale zadovoljile većinu polaznika. Dakle, na temelju dosadašnjih iskustava i pozitivne povratne informacije učenika može se zaključiti da nastavne aktivnosti treba što češće uključivati u poučavanje jezika jer bitno utječu na motivaciju i suradničko učenje koje ide ukorak s novim razvojem suvremene metodike nastave (Klippert 2001). No, prije samoga opisa aktivnosti pokušat će se dati odgovori na neka pitanja koja su usko vezana uz promatranu problematiku.

1. Zašto su nastavne aktivnosti važne?

Vrijeme u kojem živimo i njegov ubrzani tempo u velikoj nam mjeri ograničavaju načine kojima se učenici mogu zainteresirati za neko jezično gradivo. Bez svijesti o vremenu i njegovoj (pro)mjeni, poučavanje teško ispunjava svoju svrhu, pa su stoga i najmoderniji udžbenici i priručnici nedovoljni za suvremeno aktivno poučavanje jezika (što svaki nastavnik zna, pa ih nadopunjuje vlastitim materijalima koji su aktualni i trenutno zanimljivi učenicima). Suvremeni čovjek 21. stoljeća sve više nalikuje na *homo ludens*

(čovjeka koji se igra). Njegove brojne aktivnosti predstavljaju život kao igru (ekstremni sportovi), ljubav kao igru (*cyber sex*, ljubav preko interneta), posao kao igru (*team building*), školu kao igru (*Učilica*, računalne igrice). Igra više nije u potpunosti djelatnost bez koristi, cilja i svrhe, premda zadržava svoje osnovne karakteristike: spontanost i rasterećenje od svih briga. Jezik u sebi zrcali vrijeme i prostor, pa se zato u učenju i poučavanju jezika kao stranoga i drugoga sve više poseže za igrom i nastavnim aktivnostima.

Praksa potvrđuje da nastavne aktivnosti, uistinu, imaju *sedam veličans-tvenih uloga* (Kraljević 2000). Prije svega opuštaju i neutraliziraju umjetno stvoreno ozračje unutar razreda ili bilo kojega drugoga prostora u kojem se odvija nastavni proces. Utječu na spontanu uporabu jezika, što pridonosi autentičnosti. Pobuđuju reakciju — emocije (znatiželja, radost, uzbuđenje) i ne ostavljaju nikoga ravnodušnim, pa možemo reći da snažno utječu na motivaciju. Oslobođaju studente straha od pogreške (Mihaljević-Djigunović 2000). Nastavnika pomiču na rub nastavnoga procesa (decentralizacija uloge), a učenike smještaju u njegov centar. Potiču maštu i kreativnost, razvijaju kolektivni i natjecateljski duh u smjeru suradničkoga učenja koje je priprema za timski rad. Već je spomenuto da nastavne aktivnosti motiviraju učenike, tj. snažnije ih uključuju u komunikaciju, pa je logično postaviti sljedeće pitanje.

2. Što je to motivacija?

Jelena Mihaljević-Djigunović (1998: 25) ističe u svojoj knjizi *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika* da “unatoč velikoj važnosti i pozornosti koja se pridaje motivaciji, danas još nema jedinstvene definicije motivacije”. Premda je ta tvrdnja istinita, u praksi se lako mogu prepoznati motivirani učenici od onih manje motiviranih ili nemotiviranih (nadamo se ne i demotiviranih). Nastavnike posebno zanima motivacija u razredu, pa se može spomenuti da “neki autori (Solmecke, 1983; Nuttin, 1985) motivaciju u razrednom kontekstu definiraju kao kontinuiranu interakciju učenika i sredine, pa tako na motivaciju gledaju kao na poriv koji dolazi iz samog organizma ili kao privlačnost koja potječe iz predmeta izvan organizma” (Mihaljević Djigunović 1998: 48). Ivo Škarić u svome članku (1974) ističe da je pri učenju jezika bitno ono vječno pitanje: *Zašto netko uči strani i drugi jezik?* Pritom spominje i Pita Cordera, engleskoga lingvиста sociolingvističke orijentacije koji smatra da je riječ o više pitanja: *zašto? tko? koji jezik? s kakvom svrhom? kada? koliko dugo?* Ovomu nizu pitanja treba pridodati još jedno, na koje se svakodnevno pokušava pronaći odgovor: *kako netko uči ili poučava jezik?* Ova je tema usko vezana uz metodiku i praksu nastavnoga procesa,

pa se ne smiju zanemariti statistički podaci o kojima govori i Brad Greene u knjizi *Nove paradigme za stvaranje kvalitetnih škola* (1996) da naučimo:

- 15% onoga što drugi kažu — RECI MI (verbalno ili vizualno opažanje)
- 50% onoga što vidimo — POKAŽI MI (vizualno i auditivno opažanje)
- 90% onoga što sami kažemo i učinimo — UKLJUČI ME (sudjelovanje)

Dakle, ako se za cilj izabire efektivna i uspješna nastava, ona se ne može i ne smije oslanjati isključivo na načelo RECI MI i POKAŽI MI. Kad učenici sudjeluju u nekoj aktivnosti koja je usmjerena na razvijanje jezičnih vještina (čitanje, slušanje, govorenje i pisanje), njihova motivacija proporcionalno raste s razinom njihove uključenosti. No MOTIVACIJA (1) je samo jedan od afektivnih čimbenika i “u suvremenoj teoriji učenja jezika drži se kako su stavovi temelj na kojemu se formira motivacija za učenje” (Mihaljević-Djigunović 1998: 21).

3. Koji još afektivni faktori utječu na učenje stranoga jezika?

STAVOVI (2) se “mijenjaju i prema situaciji u sociokulturnoj zajednici u kojoj učenik živi” (Mihaljević-Djigunović 1998: 21). Ovdje su posebno zanimljivi upitnici i ankete u kojima je moguće otkriti stavove učenika prema nastavi jezika, tj. prema jeziku koji uče. Pojedini stavovi o učenju hrvatskoga jezika kao o učenju teškoga jezika dobiveni su ispitivanjem provedenim upitnikom na Croaticumu (...). U upitniku su se na engleskom jeziku ispitivali stavovi učenika hrvatskoga jezika o tome je li hrvatski jezik težak, je li teži ili lakši od drugih stranih jezika koje su učili i što u hrvatskom jeziku smatraju najtežim. Rezultati istraživanja pokazali su da većina učenika smatra hrvatski jezik teškim, ili težim od drugih stranih jezika koje su učili (Udier, Gulešić-Machata, i Čilaš-Mikulčić 2006: 37). Važno je znati da se ti stavovi prema jeziku mogu promijeniti, no samo ako se pred učenike postave ciljevi koje oni mogu savladati. Kad se pomoću nastavnih aktivnosti jezično gradivo predstavi kao savladivo, shvatljivo i korisno u svakodnevnim situacijama, njihova primjena na nižim stupnjevima bit će u funkciji aktualizacije jezičnog gradiva, a ne obratno.

POJAM koji učenik ima O SEBI (3) kao učeniku stranoga jezika također je važan afektivni faktor koji se prvenstveno odnosi na samopercepciju (Mihaljević-Djigunović 1998: 57), a u uskoj je vezi sa stavovima koje izgrađuje o svijetu koji ga okružuje. Ako učenik unaprijed smatra da nije nadaren za neki jezik, teže će ga se motivirati na učenje. A loša motivacija, nažalost, rezultira lošim uspjehom (Mihaljević-Djigunović 1996, 1998), pa se i dalje

učenik vrti u začaranom krugu iz kojeg može izići ako promijeni stav o jeziku koji uči ili o samome sebi.

ATRIBUCIJE ili načini (4) na koje pojedinac sebi i drugima objašnjava uzrok svog uspjeha ili neuspjeha često se usredotočuju na ono izvanjsko u nastavnom procesu. Primjerice, mnogi učenici za svoj (ne)uspjeh krive nastavnike, nedostatak vremena, loše materijale ili traže krivca u nečemu na što ne mogu utjecati, umjesto da se usmjere na ono što je stvaran uzrok (Mihaljević-Djigunović 1998: 55). No, koliko pojedinac uloži u savladavanje nekoga gradiva, toliko, uglavnom i dobije. Kako se tijekom učenja stranoga jezika učestalo pojavljuju pogrješke, potrebno je učenike ohrabrivati da ih ne doživljavaju kao neuspjeh, već kao nužnu fazu za prolaz na višu razinu u ovladavanju stranim jezikom. Uostalom, na pogrješkama se uči.

STRAH OD JEZIKA (5) usko je povezan s procesom procjenjivanja i strahom od pogrješke. “Ako učenik smatra da nema sposobnosti hvatanja u koštac sa zadatkom njegova procjena zadatka kao prijetnje rezultirat će strahom od testiranja” (Mihaljević-Djigunović 1998: 53). S povećanjem kompetencije u jeziku intenzitet straha slabi, pa je stoga razumljivo da su učenici na početnim stupnjevima (mnogi i protivno svojoj prirodi) šutljiviji, a na višim stupnjevima hrabriji u komunikaciji. Zato je važno da se pomoću nastavnih aktivnosti učenici što brže oslobode za spontanu uporabu jezika koja izgrađuje njihovo samopouzdanje, točnije, još jedan afektivni faktor učenja drugoga jezika.

SAMOPOUZDANJE (6) je “u brojnim studijama pozitivno povezano s uspjehom u učenju, a korelacija između straha od jezika i uspjeha najčešće je negativna” (Mihaljević-Djigunović 1998: 54). Graditi samopouzdanje u stranom jeziku veliki je izazov za svakoga učenika, a nastavnik pritom igra važnu ulogu. Odnos učenika i nastavnika temeljen na uzajamnu povjerenju i poštovanju. Neprestano usklađivanje nastavnikovih očekivanja i stvarnih mogućnosti učenika, te otvorenost i raspoloživost za razgovor sa svakim učenikom ponaosob (ako se za to pokaže potreba) dobra su podloga za uspješnu nastavu u kojoj učenici rastu u skladu s vlastitim snagama. Učenički dnevници mogu poslužiti kao odlični pokazatelji izvora straha, pomanjkanja samopouzdanja i sličnih problema s kojima se suočavaju tijekom procesa usvajanja stranoga jezika.

4. Kako izgleda proces usvajanja hrvatskoga kao drugoga/stranoga jezika?

O progresiji poučavanja hrvatskoga kao drugoga / stranoga jezika na početnom stupnju učenja, različitim pristupima obradi padeža kao i problemima s kojima su nastavnici svakodnevno suočeni napisano je nekoliko izvrsnih članaka koji se navode u popisu literature kao nezaobilazno štivo za sve koji se pitaju isto pitanje (Udier i Čilaš 2005; Udier, Gulešić-Machata i Čilaš-Mikulić 2006; Gulešić 2004; Cvikić i Jelaska 2003). Hrvatski jezik je morfološki vrlo razvijen i nemoguće ga je usvajati i poučavati bez sustavnoga pristupa gramatici (prije svega morfologiji). Gramatika se u tome procesu nastoji maksimalno prilagoditi studentima koji hrvatski jezik uče kao drugi i strani jer je njihova percepcija hrvatskoga jezika vrlo različita od percepcije onih koji hrvatski uče kao materinski jezik. Tako je, primjerice, redosljed padeža uvjetovan njihovim praktičnim potrebama. Vrlo je važno imati na umu da se što sustavnije strancima predoče imeničke sklonidbe i da primjeri na početničkim stupnjevima budu što jednostavniji kako bi stranci što brže ovladali osnovama morfologije (Cvikić i Jelaska 2003: 177). S druge strane, potrebno je zadovoljiti i komunikacijske kriterije i očekivanja učenika koji nastoje progovoriti na jeziku čije usvajanje zahtijeva dosta vremena i truda, pa je u nastavi dobrodošla svaka, pa i najjednostavnija aktivnost koja uključuje istovremeno vještine slušanja i govorenja.

Bez obzira za koju se progresiju odlučili, moguće je u nju uklopiti nastavne aktivnosti pazeći da su u skladu s komunikacijskim ciljevima i jezičnim gradivom koje se obrađuje (dakle, potrebno ih je uskladiti s odabranom nastavnom progresijom). Učenički entuzijazam, kreativnost, natjecateljski duh, dinamika i smijeh stvaraju posebnu atmosferu u kojoj učenje hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika prestaje biti muka i postaje čista radost.

5. Opisi pojedinih nastavnih aktivnosti

U nastavku teksta prikazat će se opisi pojedinih nastavnih aktivnosti za niži početni stupanj usklađeni s progresijom poučavanja hrvatskoga kao drugoga / stranoga jezika (odabranu progresiju provode lektori na *Croaticumu*).

Aktivnosti su podijeljene prema cjelinama u udžbeniku *Hrvatski za početnike 1* (Čilaš-Mikulić i sur. 2006) od uvodne do pete cjeline kao ogledni model. Opis svih aktivnosti za kompletan udžbenik bio bi preopsežna građa za članak, no i ovi će primjeri poslužiti kao pregled i motivacija svima koji se trude vlastitu nastavu učiniti što zanimljivijom i uspješnijom. Zahvaljujući kolegama na *Croaticumu*, prije svega Milviji Gulešić-Machati čije su dvije aktivnosti (*Upoznavanje* i *Ja nisam*) naišle na odličan prijem u obje ispitane grupe (dok su ostale osmišljene tijekom zadnje četiri godine kao rezultat rada

s polaznicima tečaja *Croaticum*), započeto je prikupljanje i opisivanje nastavnih aktivnosti koje za cilj ima testirati i probirati one aktivnosti koje su se pokazale u različitim skupinama na početnom stupnju najuspješnijima.¹

OPIS AKTIVNOSTI (1) KAKO SE PIŠE?		
CJELINA	KOMUNIKACIJSKE TEME	JEZIČNO GRADIVO
0. <i>Upoznajmo Hrvatsku i hrvatski jezik!</i>	uvođenje u hrvatski fonetski sustav izgovor riječi prepoznavanje poznatih riječi	abeceda internacionalizmi

Način rada: individualni

Trajanje: 20–30 minuta

Stupanj: niži početnički

1. Izraditi abecedni popis internacionalizama i stranih riječi pomoću kojih se uvježbava izgovor te hrvatsku abecedu s praznom crtom pokraj svakoga slova s druge strane lista.

A _____

B _____ itd.

2. Podijeliti učenicima popis i prokomentirati ga s njima.

3. Učenici čitaju, a nastavnik ponavlja za njima u ispravnom obliku (pazeći na naglaske). Ako je neki pojam nepoznat, frazom ga objašnjavamo.

4. Zamolimo učenike da okrenu list i na drugoj se strani svatko od njih pokušava prisjetiti jednoga pojma i pronaći slovo na koje riječ započinje.

SVRHA AKTIVNOSTI

Pomoću ove aktivnosti učenici postaju svjesni da već raspolažu zajedničkim vokabularom, točnije internacionalizmima koje sada možda po prvi put vide na hrvatskom jeziku. Pritom utvrđuju hrvatsku abecedu na zanimljiv način (predlažemo birati primjere iz različitih jezika kao što su *businessmen*, *njoki*, *regal*, *žiri* i sl., posebno ako se aktivnost odvija u heterogenim skupinama kao što je to slučaj na *Croaticumu*).

¹Ako se tko od zainteresiranih želi uključiti u ovaj pothvat, molimo da se javi elektronskim putem na adresu: maremore13@yahoo.com

OPIS AKTIVNOSTI (2) UPOZNAVANJE		
CJELINA	KOMUNIKACIJSKE TEME	JEZIČNO GRADIVO
1. <i>Dobro došli!</i>	usvajanje pozdravnih formula i drugih konvencionalnih fraza, upoznavanje	lične zamjenice, prezent gl <i>biti</i> , <i>jd</i> i <i>mn</i> imenica (sva tri roda), pokazne zamjenice, iznimke u <i>mn</i>

Način rada: individualni

Trajanje: 10–20 minuta

Stupanj: niži početnički

1. Nastavnik unaprijed pripremi listiće na kojima su lažni identiteti (ime i prezime, zemlja, zanimanje), npr.

Petar Becker, Njemačka, profesor.

2. Podijeli ih učenicima, a oni zatim hodaju razredom i upoznaju se.

3. Na kraju jedan učenik ponovi lažne identitete za cijelu grupu (pomažu mu drugi učenici).

SVRHA AKTIVNOSTI

Uvježbavanje pozdrava, fraza pri upoznavanju i prezenta glagola *biti*.

OPIS AKTIVNOSTI (3) JA NISAM. . .

Način rada: individualni i grupni

Trajanje: 15 minuta

Stupanj: niži početnički

1. Nastavnik pripremi papiriće na kojima piše:

Ja nisam _____ .

Ja nisam _____ .

Ja sam _____ .

2. Podijeli ih učenicima i da im uputu da ne pišu svoje ime, nego neki drugi podatak.

3. Kad za 3 minute završe, nastavnik skupi papiriće i čita naglas jedan po jedan, a učenici pogađaju tko je to.

SVRHA AKTIVNOSTI

Uvježbavanje jasnoga i niječnoga prezenta glagola *biti*.

OPIS AKTIVNOSTI (4) PANTOMIMA ZA ZANIMANJA		
CJELINA	KOMUNIKACIJSKE TEME	JEZIČNO GRADIVO
2. <i>Ljudi i zanimanja</i>	predstavljanje svojih i tuđih zanimanja i nacionalnosti	nazivi zanimanja i nacionalnosti, nominativnosti

Način rada: individualni i grupni

Trajanje: 10 minuta

Stupanj: niži početnički

1. Učenici izvlače slike različitih zanimanja (tajnica, pjevač, kuhar, konobarica, košarkaš i sl.)
2. Izlaze jedan po jedan pred grupu i pantomimom pokušavaju prikazati to zanimanje.
3. Osoba koja pogodi zanimanje sljedeća nastupa ili idu redom jedan po jedan.

SVRHA AKTIVNOSTI

Učenici pantomimom oslobađaju govor tijela i spajaju ga s verbalnim izričajem.

OPIS AKTIVNOSTI (5) ZAMJENA IDENTITETA

Način rada: u parovima

Trajanje: 25 minuta

Stupanj: niži početnički

1. Podijelimo učenike u parove.
2. Svaki učenik izvuče jednu razglednicu i mijenja identitet u osobu koja dolazi iz te države.
3. Parovi imaju 5 minuta za dogovor kako će dijalog izgledati. Treba im naglasiti da je važan dio improvizacija.
4. Učenici s izmijenjenim identitetom izvode kratke dijaloge (upoznavanje, scena u školi, na ulici...)

SVRHA AKTIVNOSTI

Improvizirane scene daju nastavniku uvid u aktivno znanje učenika te (ne)usvojenost pojedinih oblika. Učenici se koncentriraju na sadržaj poruke koju žele prenijeti i opuštaju se u gramatičkom smislu, pa je njihov govor spontaniji. Prilikom izvođenja scena nastavnik bilježi na papir eventualne pogriješke, ali ne prekida dijaloge. Nakon posljednjega para daje kratki pregled fraza i objašnjava zajedničke pogriješke.

OPIS AKTIVNOSTI (6) OBITELJSKO STABLO		
CJELINA	KOMUNIKACIJSKE TEME	JEZIČNO GRADIVO
3. <i>Obitelj, prijatelji i poznanici</i>	rodbinski odnosi izražavanje posvojnosti	nazivi za rodbinske odnose, prezent <i>gl zvati se</i> , posvojne zamjenice, nazivi za životinje, brojevi

Način rada: individualni i u parovima

Trajanje: 20 minuta

Stupanj: niži početnički

1. Na kartice ispisati imena i informacije o članovima obitelji pojedinih osoba:

MARIJA (djeca: 1 sin; 1 kćerka; brat: 1 ; sestra: 0)

IVAN (djeca: 1 sin ; 1 kćerka; brat: 0 ; sestra: 0),

SANJA (brat: 1; sestra: 0 , mama i tata),

TOMISLAV (brat: 0; sestra: 1 itd.)

2. Podijeliti kartice s informacijama o članovima obitelji. Važno je objasniti da će na svakoj kartici ispod imena pisati koga ta osoba ima.

3. Učenici hodaju po razredu i traže prave parove (suprug — supruga, brat — sestra ...).

4. Pokušavaju u parovima na ploči nacrtati obiteljsko stablo.

SVRHA AKTIVNOSTI

Uvježbavanje prezenta glagola *zvati se* i provjera razumijevanja rodbinskih veza

OPIS AKTIVNOSTI (7) LEKSIČKI KRUG

Način rada: individualni

Trajanje: 5 minuta

Stupanj: niži početnički

1. Nastavnik objasni učenicima da će im dati tematsko polje, a oni moraju jedan po jedan (u krug) izgovarati naglas pojam koji ulazi u to polje. Tematsko polje: ŽIVOTINJE, primjer: PAS

2. Učenici dalje nastavljaju igru: mačka, krava, konj, medvjed, tigar, ptica, slon itd. Ako se netko više ne može sjetiti niti jedne životinje kaže: ODUSTAJEM.

3. Igra završava iscrpljenjem tematskoga polja ili kad u najužem krugu ostanu dvije osobe.

4. Vježba može postati uvod u nastavni sat (kao petominutno zagrijavanje).

SVRHA AKTIVNOSTI

Usvojen vokabular vezan uz jednu leksičku temu (primjerice: ŽIVOTINJE) aktivira se i proširuje.

OPIS AKTIVNOSTI (8) IGRA NA SREĆU

Način rada: individualni i u parovima

Trajanje: 15 minuta

Stupanj: niži početnički

1. Nastavnik objasni učenicima da će im podijeliti prazne papire na koje moraju napisati svoje ime i prezime, a ispod imena sedam svojih sretnih brojeva (od 1–40).

2. Poslije se zamijene sa susjedom za papire.

3. Slijedi izvlačenje dobitnih brojeva (svaki učenik ima priliku izvući jedan broj jer se izvlačenje može ponoviti ili nastavnik izabere jednoga učenika koji izvlači brojeve). Učenik koji izvuče broj mora ga pokazati grupi i naglas ga izgovoriti.

4. Svaki učenik kontrolira susjedov listić i zaokružuje dobitne brojeve.

5. Nakon izvlačenja listići se opet vrte vlasnicima i svaki od njih kaže koje je brojeve pogodio i pročita svoju kombinaciju od 7 sretnih brojeva.

SVRHA AKTIVNOSTI

Studenti vježbaju izgovaranje glavnih brojeva (1–40) i prepoznavanje brojke u zvučnom i pisanom obliku.

OPIS AKTIVNOSTI (9) DA — NE (BOJE)		
CJELINA	KOMUNIKACIJSKE TEME	JEZIČNO GRADIVO
4. <i>Karakteristike stvari i ljudi</i>	usvajanje boja i opis predmeta, opis ljudi (fizičke i psihičke osobine)	nazivi za boje, opisni pridjevi, nominativ

Način rada: individualni

Trajanje: 5 minuta

Stupanj: niži početnički

1. Smisliti unaprijed lažne i istinite izjave kao npr. sunce je zeleno, snijeg je bijel, nebo je smeđe, oblak je ljubičast, limun je narančast, more je plavo, jabuka je crvena, banana je žuta, vino je crno i sl.

2. Nastavnik učenicima objasni da će izgovarati točne i netočne tvrdnje na koje oni moraju reagirati s DA ili NE.

3. Ako je grupa prevelika, vježba može izgledati tako da u krug svaki učenik mora odgovoriti na jednu tvrdnju, ali što brže.

4. Iz kruga ispadaju oni učenici koji pogriješe i na točnu tvrdnju odgovore: NE ili na netočnu: DA.

SVRHA AKTIVNOSTI

Provjera razumijevanja i aktiviranje vokabulara za pojedina leksička polja.

OPIS AKTIVNOSTI (10) ŽIVOTINJSKI TEST

Način rada: individualni

Trajanje: 10 minuta

Stupanj: niži početnički

1. Nastavnik zada učenicima da na papir napišu tri životinje pod brojeve 1–3 npr. 1. pas 2. lav 3. zec

2. Kad svatko odabere tri životinje, nastavnik na ploču napiše pod br. 1. ŽELIM BITI KAO... i objasni smisao prve usporedbe → Želim biti VJERAN kao pas. Ide od učenika i svakoga pita: Kakvi Vi želite biti? Učenici odgovaraju prema zadanomu modelu koristeći se opisnim pridjevima koje je moguće povezati uz životinje.

3. Nakon prvoga kruga nastavnik piše na ploču pod br. 2. DRUGI MISLE DA SAM KAO... Opet se objasni smisao i postavi pitanje tipa: Što misle drugi — kakvi ste Vi? npr. Drugi misle da sam HRABAR kao lav.

4. Treći je krug već brži i učenici samo čekaju što će nastavnik napisati na ploči. Pod br. 3. JA SAM STVARNO KAO... npr. Ja sam stvarno BRZ kao zec.

SVRHA AKTIVNOSTI

Ponavljjanje opisnih pridjeva i vokabulara vezanoga uz životinjski svijet.

OPIS AKTIVNOSTI (11) HOTELSKI INCIDENTI

CJELINA	KOMUNIKACIJSKE TEME	JEZIČNO GRADIVO
5. <i>Informacije o Hrvatskoj i Hrvatima</i>	traženje smještaja u hotelu, izražavanje potreba oko sobe, postavljanje zahtjeva, izražavanje sklonosti prema ljudima i stvarima	prezent gl. <i>imati</i> i <i>neti</i> , akuzativ za neživo, akuzativ za živo, prezent <i>gl</i> na <i>-ati</i> , <i>-irati</i> , akuzativ muških i ženskih imena i prezimena

Način rada: u parovima

Trajanje: 30 minuta

Stupanj: niži početnički

1. Nastavnik podijeli učenike u parove i objasni da se radi o sceni na recepciji (klasično igranje uloga).

2. Učenici između sebe podijele uloge (Tko želi biti recepcionar, a tko gost?).

3. Tek kad su uloge podijeljene, nastavnik ističe da gost mora biti jako dosadan (mora puno zapitkivati), a recepcionar mora biti što neljubazniji.

4. Učenici imaju vremena desetak minuta smisliti zajedno dijaloge (dobro je da ih i zapišu)

5. Kad su svi dijalozi napisani, učenici čitaju svoje uloge u parovima (scenu po sceni).

SVRHA AKTIVNOSTI

Ponavljjanje vokabulara vezanoga uz dijalog: *Na recepciji* (frazе, pozdravi i sl.) te uvježbavanje konjugacije glagola *imati* (sadašnje vrijeme) i imenica u akuzativu.

OPIS AKTIVNOSTI (12) POGODITE ŠTO IMAM!

Način rada: u parovima

Trajanje: 15 minuta

Stupanj: niži početnički

1. Unaprijed pripremiti listić sa slikama stvari (i bića) za koje smo sigurni da većina učenika poznaje hrvatske nazive. Ne bi smjelo biti više stvari nego što je učenika jer onda vježba traje predugo (čak je praktičnije staviti manje stvari) Predloženi pojmovi za ilustraciju: *kuća, srce, sat, cipela, mačka, stablo, lopta, dječak, kišobran, olovka, vino, auto, stol, dijete, knjiga, košulja, naočale* i sl. Učenike podijeliti u parove.

2. Nastavnik podijeli listić s ilustracijama i svaki učenik mora izabrati jednu stvar i zapisati je na papir tako da osoba s kojom je u paru ne vidi što je izabrao.

3. U parovima se ispituju na način da jedan učenik prvi postavi pitanje kao npr. *Imaš li sat?*, a drugi učenik odgovara potvrdno ili niječno na pitanje, ovisno što je zapisao na svoj papirić. *Primjer* dijaloga iz prakse: UČENIK1: *Imaš li sat?*, UČENIK2: *Ne, nemam sat. Imaš li ti kuću?* UČENIK1: *Da, imam kuću. Imaš li ti kuću?* UČENIK2: *Ne, ja nemam kuću.* UČENIK1: *Imaš li stol?* UČENIK1: *Da, imam stol.*

4. Učenici se međusobno ispituju sve dok i posljednji ne pogodi stvar koju je njegov par zapisao.

SVRHA AKTIVNOSTI

Uvježbavanje prezenta glagola *imati* u upitnom, potvrdnom i niječnom obliku te akuzativa imenica.

6. Opis projekta *Leksikon*

Način rada: individualni i grupni

Trajanje: 14 dana

Cilj: Učenici se pomoću ovoga projekta bolje upoznaju, a nastavnik stječe uvid u polje interesa svakoga pojedinca. Ako postoje neke zajedničke točke, one dalje postaju odlične smjernice kod izbora leksičkih vježbi. Pritom se učenici neizravno suočavaju s blažom varijantom formulara, tj. upitnika. Individualno vježbaju vještine pisanja i čitanja, a vještine slušanja i govorenja u grupi.

ŠTO JE POTREBNO ZA VJEŽBU?

Nastavnik pripremi odgovarajući leksikon — u jednu bilježnicu na vrh svake stranice zapiše po jedan od tridesetak zanimljivih podataka, npr.: ime i prezime / mjesto rođenja / datum rođenja / jezici / moje zanimanje / moja boja / moja životinja / moj film / moja pjesma (pjevač / pjevačica) / moja osoba / moj grad (zemlja) i tako dalje ...

KAKO IZGLEDA VJEŽBA?

1. Nastavnik objasni učenicima da će svaki dan leksikon biti kod drugoga učenika i da sutradan učenik vraća leksikon sa svojim ispunjenim odgovorima.
2. Nastavnik nakon otprilike dva tjedna uzima ispunjen leksikon i analizira eventualne pogreške. Poslije umnoži najzanimljivije dijelove (naravno bez imena i prezimena) i čita učenicima nekoliko podataka koje je napisala ista osoba, a učenici pokušavaju pogoditi tko je to napisao.
3. Na kraju semestra leksikon može postati odlična uspomena (nastavnik ga umnoži u cijelosti i podijeli učenicima).

7. Zaključak

Komunikacijske igre i aktivnosti u nastavi stranih jezika nisu ništa novo, ali i neke stare i zaboravljene ideje mogu pridonijeti kvaliteti poučavanja i lakoći usvajanja određenoga jezičnoga gradiva. Originalnost i kreativnost u provedbi same aktivnosti ovisi i o razini uključenosti učenika. Iskustvo pokazuje da motivacija učenika raste što su oni aktivniji u nastavi. Što su motiviraniji, to su uspješniji i samopouzdaniji, a time i samostalniji u uporabi stranoga jezika. Konačan je cilj svakoga poučavanja osposobiti učenika da se i bez nastavnika, priručnika, savjetnika, raznoraznih knjiga, udžbenika i rječnika sporazumijeva u svakodnevnim i manje svakodnevnim situacijama, a prvi se koraci na tome putu mogu i moraju učiniti već na nižem početničkom stupnju. Hrvatski jezik nije ništa teži od poljskoga, japanskoga, francuskoga, mađarskoga ili nekoga drugoga jezika. Teži mogu biti samo modeli po kojima se poučava, a na nama je da ih prilagodimo i pojednostavimo.

8. Literatura

- Cowley, S. (2006) *Tajne uspješnog rada u razredu: vještine, tehnike i ideje*, Zagreb: Školska knjiga.
- Cvikić, L. i Jelaska, Z. (2003) Poučavanje imeničke sklonidbe u nastavi hrvatskoga kao stranoga jezika, *Psiholingvistika i kognitivna znanost u hrvatskoj primjenjenoj lingvistici* D. Stolac, N. Ivanetić, B. Pritchard (ur.), Zagreb — Rijeka, 167–174.
- Čudina-Obradović, M. (2002) *Igrom do čitanja*, Zagreb: Školska knjiga.
- Green, B. (1996) *Nove paradigme za stvaranje kvalitetne škole*, Zagreb: Alinea.
- Gulešić, M. (2004) Poučavanje hrvatskoga jezika kao stranoga i drugoga u homogenim i nehomogenim skupinama, *Suvremena kretanja u nastavi stranih jezika*, Zagreb — Rijeka, 167–174.
- Klippert, H. (2001) *Kako uspješno učiti u timu*, Zagreb: Educa.
- Kolka, A. (1980) Kreativnost jezika, kreativna nastava jezika i motivacija, *Strani jezici* IX/3, 223–228.
- Kraljević, L. (2000) Komunikacijske igre kao činitelj motivacije na naprednim stupnjevima učenja stranog jezika, *Strani jezici* 19/1–2, 87–92.
- Krstulović, A. (1983) Komunikacijske igre, *Strani jezici* XII, 325–331.
- Kyriacou, C. (2001) *Temeljna nastavna umijeća*, Zagreb: Educa.
- Mattes, W. (2007) *Nastavne metode*, Zagreb: Naklada Ljevak.
- Mihaljević-Djigunović, J. (1998) *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika*, Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Mihaljević-Djigunović, J. (2000) *Uloga straha od jezika u učenju stranoga jezika*, Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Pavličević-Franić, D. i Kovačević, M. (ur.) (2003) *Komunikacijska kompetencija u višejezičnoj sredini II*, Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Scher, A. i Verrall, Ch. (2005) *100 + ideja za dramu*, Zagreb: Hrvatski centar za dramski odgoj.
- Seymour, D. i Popova, M. (2005) *700 Classroom Activities*, Macmillan Books for Teachers, Oxford: Macmillan Education.
- Stevanović, M. (2003) *Interaktivna stvaralačka edukacija*, Rijeka: Andromeda.
- Škarić, I. (1974) Motivacija u učenju stranih jezika, *Strani jezici* IV, 38–41.
- Udier, S. L. i Čilaš, M. (2005) Problemi s progresijom na osnovnom stupnju učenja hrvatskoga kao stranoga/drugog jezika, *Strani jezici* 2, 125–131.
- Udier, S. L., Gulešić-Machata, M. i Čilaš-Mikulić, M. (2006) Gramatičko-semantički pristup obradi padeža na početnome stupnju učenja hrvatskoga kao stranoga i drugoga, *Lahor* 1, 36–48.

Teaching activities in Croatian as L2 and FL classroom

This paper discusses the importance of motivation and the role of the teaching activities that promote it at different levels in L2 language development, from beginners to advanced level. The role of affective factors in learning is a contributing factor as well. After a brief review of the progress in teaching

Croatian as a SL and FL, the descriptions of different teaching activities for lower and higher beginners levels are presented. They are following in line with students' progress. For each teaching activity its goal is added which makes it an appropriate part of teaching Croatian in class. Those descriptions may be of help to teachers that feel the need for more spontaneous and creative usage of language.

Key words: teaching Croatian as L2, motivation, activities, beginners level

Ključne riječi: nastava hrvatskoga kao J2, motivacija, aktivnosti, početnička razina